

Klassieke Olympiaden 2022-2023

Volwassenen Grieks

Vooraf aan de deelnemers

- Een winnende vertaling voldoet aan een aantal voorwaarden. Eerst en vooral moet de brontekst uiteraard correct geïnterpreteerd zijn, waardoor we een juiste inhoud lezen. Daarnaast is de doeltekst ook een aangenaam leesbare en meeslepende tekst, waarbij de sfeer van het origineel bewaard blijft. Zorgvuldige woordkeuze en doordachte zinsbouw dragen bij tot een literair waardevolle Nederlandse tekst.
- Let op: bewerkingen en creatieve eigen versies van het verhaal worden uitgesloten (het blijft tenslotte een vertaalopgave). In een Nederlandse vertaling wordt met alle elementen van de originele tekst *iets* gedaan; er staan in principe geen toegevoegde elementen, anders dan vanuit de noodzaak van het Nederlandse taaleigen of het tekstbegrip. Waar een iets vrijere weergave nodig is om de inhoud/achtergrond van het origineel beter tot zijn recht te laten komen, is dit uiteraard te billijken; de beoordeling hiervan ligt bij de vakjury.
- Omdat het niveau van de vertalingen van niet-classici de afgelopen jaren dermate hoog was, hebben we besloten dit jaar bij de beoordelingen geen onderscheid meer te maken tussen classici en niet-classici. Wel willen we graag weten of u classicus/classica (in opleiding) bent of niet en van welke vereniging(en) (NKV, VCN, VVG) u eventueel lid bent.
- U kunt uw vertaling vóór 1 februari 2023 sturen naar olympiadeklassiekvolw@gmail.com. Wilt u bij het inzenden vermelden of u classicus/classica (in opleiding) bent of niet en van welke vereniging (NKV, VCN, VVG) u eventueel lid bent?

Veel succes!

Inleiding

Theophrastus van Eresus (372-287 v.Chr.) is geboren op het eiland Lesbos als Tyrtamos. Hij was een leerling van Aristoteles en aan hem dankt hij ook zijn "nieuwe" naam Theophrastus ("begiftigd met goddelijke welsprekendheid"), mogelijk omdat Aristoteles hem roemde om zijn stijl.

Gedurende zijn leven is hij nauw betrokken geweest bij de peripatetische school van Aristoteles. Hij heeft niet alleen onderricht van Aristoteles gevolgd maar heeft waarschijnlijk ook, in 323, de leiding van de peripatetische school op zich genomen toen Aristoteles vertrok uit Athene. Onder zijn leiding werd het accent hier sterk gelegd op vakwetenschappen en minder op theoretische filosofie.

Het merendeel van Theophrastus' (waarschijnlijk) grote hoeveelheid werken is verloren gegaan; er is een tweetal werken over over plantkunde, waarin voor het eerst een classificatiesysteem van planten wordt aangedragen, en verder een aantal kleinere verhandelingen.

In de Ethica van Aristoteles komen het menselijk gedrag en de verschillen en algemene typering hierin uitgebreid aan bod. Het is waarschijnlijk dit werk geweest dat Theophrastus heeft geïnspireerd tot het schrijven van zijn Ἠθικῶν χαρακτήρες of karakterschetsen. Hierbij was het niet het doel om algemene normen/kwalificaties te geven, maar meer om bij de lezer neer te leggen of deze zich kon herkennen in een bepaalde beschrijving, als het gaat om andere personen in zijn omgeving, maar misschien ook wel over zichzelf.

Voor zover bekend is dit de eerste tekst in de Griekse literatuur die karakters op deze manier typeert. Het werk kent in de eeuwen erna talloze navolgingen waarbij in het Nederlands die van Constantijn Huygens (Zedeprinten of Characteres) de bekendste is.

En ook nu nog valt bij het lezen de rake typering op; sommige kleine elementen (slavenmarkt bijvoorbeeld) zijn gedateerd, de karakterschetsen zijn nog net zo actueel.

Graag geven we nog een laatste tip mee: lees de bestaande Nederlandse vertalingen pas nadat jij jouw versie hebt afgewerkt. Zo blijf je bij je eigen taal, je eigen versie en opvattingen.

Tekst

Αὐθάδεϊας ιε΄

(1) Ἡ δὲ αὐθάδεϊά ἐστιν ἀπήνεια ὁμιλίας ἐν λόγοις, ὁ δὲ αὐθάδης τοιοῦτός τις,

(2) οἷος ἐρωτηθεὶς· Ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν; εἰπεῖν· Πράγματά μοι μὴ πάρεχε.

(3) καὶ προσαγορευθεὶς μὴ ἀντιπροσειπεῖν.

(4) καὶ πωλῶν τι μὴ λέγειν τοῖς ὠνούμενοις, πόσου ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν·

Τί εὐρίσκει;

(5) καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἐορτὰς εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο

διδόμενα

(6) καὶ οὐκ ἔχειν συγγνώμην οὔτε τῷ ῥυπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως οὔτε τῷ

ᾤσαντι οὔτε τῷ ἐμβάντι.

(7) καὶ φίλοι δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν εἰπών, ὅτι οὐκ ἂν δοίη, ὕστερον

ἦκειν φέρων καὶ λέγειν, ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον.

(8) καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ δεινὸς καταράσασθαι τῷ λίθῳ.

(9) καὶ ἀναμεῖναι οὐκ ἂν ὑπομεῖναι πολὺν χρόνον οὐθένα.

(10) καὶ οὔτε ἄισαι οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελήσειεν·

(11) δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

Μεμψιμοιρίας ιζ΄

(1) Ἔστι δὲ ἡ μεμψιμοιρία ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον τῶν δεδομένων, ὁ δὲ μεμψίμοιρος τοιόσδε τις,

(2) οἷος ἀποστείλαντος μερίδα τοῦ φίλου εἰπεῖν πρὸς τὸν φέροντα· Ἐφθόνησάς μοι τοῦ ζωμοῦ καὶ τοῦ οἴναρίου οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας.

(3) καὶ ὑπὸ τῆς ἐταίρας καταφιλούμενος εἰπεῖν· Θαυμάζω, εἰ σὺ καὶ ἀπὸ τῆς ψυχῆς οὔτω με φιλεῖς.

(4) καὶ τῷ Διὶ ἀγανακτεῖν, οὐ διότι ὕει, ἀλλὰ διότι ὕστερον.

(5) καὶ εὐρῶν ἐν τῇ ὁδῷ βαλλάντιόν τι εἰπεῖν· Ἄλλ' οὐ θησαυρὸν εὔρηκα οὐδέποτε.

- (6) καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον καὶ πολλὰ δεηθεὶς τοῦ πωλοῦντος·
Θαυμάζω, εἰπεῖν, ὅτι ὑγιὲς οὕτω ἄξιον ἐώνημαι.
- (7) καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον, ὅτι Υἱός σοι γέγονεν, εἰπεῖν, ὅτι Ἄν
προσθῆις· καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστιν, ἀληθῆ ἔρεῖς.
- (8) καὶ δίκην νικήσας καὶ λαβὼν πάσας τὰς ψήφους ἐγκαλεῖν τῷ γράψαντι τὸν
λόγον ὡς πολλὰ παραλελοιπότι τῶν δικαίων.
- (9) καὶ ἐράνου εἰσενεχθέντος παρὰ τῶν φίλων καὶ φήσαντός τινος· Ἰλαρὸς ἴσθι,
Καὶ πῶς;
εἰπεῖν, Ὅτι δεῖ τὰργύριον ἀποδοῦναι ἐκάστῳ καὶ χωρὶς τούτων χάριν ὀφείλειν
ὡς εὐεργετημένον;

Theophrastus, *Karakterschetsen*

Aantekeningen

Bij de aantekeningen vormt het Grieks-Nederlands woordenboek van Wolters (Muller-Thiel) het uitgangspunt.

	Αὐθαδεΐας ἰε΄	
§1	ἡ ἀπήνεια	onaardigheid
§2	οἶος	<i>Theophrastus gebruikt hierbij een infinitivusconstructie, deze loopt door t/m §7</i>
§3	ἀντιπροσειπεῖν	een groet beantwoorden (<i>geen ::praesensvormen</i>)
§4	ἀποδοῖτο	ἀποδίδομαι + <i>gen.</i> – verkopen voor
§4	εὕρισκει	εὕρισκω – <i>hier:</i> opbrengen, opleveren
§5	τὰς ἑορτὰς	Het kan hier gaan om een religieus feest maar ook om een feest in de privé-sfeer. Bij beide situaties was het niet ongebruikelijk elkaar een cadeau te geven of te sturen.
§6	ῥυπόω	vuil maken
§7	ἔρανον	ὁ ἔρανος – lening, ondersteuning <i>In de meest oorspronkelijke betekenis een lening of steun(fonds) die bij meerdere mensen tegelijk werd gevraagd. Iedereen droeg zijn steentje bij al dan niet met rente.</i> <i>vul aan: ἐστί</i>
§8	δεινὸς	
	Μεμψιμοιρίας ἰζ΄	
§1	τὸ προσῆκον	dat wat past
§2	οἶος	<i>Theophrastus gebruikt hierbij een infinitivusconstructie, deze loopt de gehele tekst door</i>
§2	μερίδα	<i>het gaat om een portie vlees van een feest, waarbij degene die het toegestuurd krijgt niet uitgenodigd was</i>
§6	πριάμενος	<i>Het is goed zich te realiseren dat het ‘verkopen’ van mensen als slaaf slechts een deel van de slaven betref, maar wel een gangbare situatie was in Athene (net als slavernij). De positie van slaven in Athene in de oudheid was minder slecht dan wij ons realiseren, aangezien onze perceptie over slavernij vooral gebaseerd is op de slavernij in Amerika.</i>
§6	δεηθεῖς	δέομαι – <i>hier:</i> onderhandelen
§8	δίκην	ἡ δίκη – <i>hier:</i> (privaat) proces
§8	τὰς ψήφους	ἡ ψῆφος – stemsteen <i>In de Griekse oudheid stemde men bij een proces met stemstenen, een lichte</i>

		<i>(voor) en een donkere (tegen) of met scherven (het zogenaamde schervengericht). Deze werden verzameld en geteld.</i>
§8	γράψαντι	γράφω – hier: de (verdedigings)redevoering schrijven <i>Het was niet ongebruikelijk om een retor de redevoering te laten schrijven die jij dan zelf moest uitspreken in de rechtbank.</i>
§9	ἐράνου	<i>zie §7 van de eerste tekst</i>
§9	ἰλαρός	vrolijk
§9	χωρίς τούτων	bovendien